

HOOFDSTUK 14

DE ECONOMISCHE PRIJS VAN POLITIEKE INSTABILITEIT

2015–2029

Inleiding

Economie en politiek zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Investerders, bedrijven en consumenten nemen dagelijks beslissingen op basis van verwachtingen over de toekomst. Wanneer politieke systemen stabiel zijn, ontstaat vertrouwen. Wanneer politieke onzekerheid toeneemt, nemen risico's toe.

Tussen 2015 en 2029 werd de Amerikaanse economie geconfronteerd met een combinatie van:

- politieke polarisatie;
- verkiezingsconflicten;
- handelsoorlogen;
- internationale spanningen;
- begrotingsproblemen;
- institutionele onzekerheid.

Ondanks perioden van economische groei ontstond steeds vaker de vraag:

Wat kost politieke instabiliteit uiteindelijk aan economische kracht?

Dit hoofdstuk onderzoekt hoe politieke onzekerheid invloed heeft op staatsfinanciën, investeringen, inflatie, industriebeleid en het internationale vertrouwen in de Verenigde Staten.

14.1 Stabiliteit als Economisch Kapitaal

Een van de grootste economische voordelen van de Verenigde Staten was lange tijd niet alleen de omvang van de economie.

Het was het vertrouwen.

Investeerders gingen ervan uit dat:

- contracten werden nagekomen;
- instellingen betrouwbaar waren;
- wetgeving voorspelbaar bleef;
- eigendomsrechten beschermd waren.

Dit vertrouwen vormde een onzichtbaar maar uiterst waardevol economisch bezit.

Wanneer politieke instabiliteit groeit, kan juist dit vertrouwen onder druk komen te staan.

14.2 De Groeiende Staatsschuld

Gedurende de periode 2015–2029 bleef de Amerikaanse staatsschuld sterk oplopen.

Belangrijke oorzaken waren:

- belastingverlagingen;
- stijgende zorgkosten;
- defensie-uitgaven;
- economische stimuleringsprogramma's;
- rentelasten.

Hoewel de Verenigde Staten dankzij de dollar een uitzonderlijk sterke positie behouden, ontstonden steeds meer zorgen over de langetermijnhoudbaarheid van de schuldenontwikkeling.

Voor beleggers is niet alleen de hoogte van de schuld belangrijk.

Belangrijker is het vertrouwen dat een regering in staat blijft haar verplichtingen na te komen.

14.3 Begrotingstekorten als Structureel Verschijnsel

Historisch werden begrotingstekorten vaak gezien als tijdelijke maatregelen tijdens economische crises.

Na verloop van tijd werden tekorten echter steeds meer een structureel kenmerk van het Amerikaanse begrotingsbeleid.

Factoren waren:

- vergrijzing;
- stijgende zorguitgaven;
- politieke onwil om belastingen te verhogen;
- toenemende rentekosten.

Hierdoor ontstond een situatie waarin vrijwel iedere regering met vergelijkbare uitdagingen werd geconfronteerd.

14.4 Het Schuldenplafond en Politieke Risico's

Regelmatig ontstonden politieke confrontaties over het federale schuldenplafond.

Deze debatten leidden soms tot:

- onzekerheid op financiële markten;
- waarschuwingen van kredietbeoordelaars;
- zorgen over tijdelijke betalingsproblemen.

Hoewel daadwerkelijke wanbetaling steeds werd voorkomen, ontstond de indruk dat politieke verdeeldheid economische risico's kon vergroten.

Zelfs de mogelijkheid van een crisis kan financiële gevolgen hebben.

14.5 Inflatie en Vertrouwen

Na de coronapandemie kregen veel landen te maken met oplopende inflatie.

De Verenigde Staten vormden daarop geen uitzondering.

Oorzaken waren onder meer:

- verstoringen van productieketens;
- stijgende energieprijzen;
- stimuleringsmaatregelen;
- arbeidsmarktkrapte.

Inflatie beïnvloedt niet alleen koopkracht.

Zij beïnvloedt ook vertrouwen.

Wanneer burgers onzeker worden over prijzen, lonen en economische vooruitzichten, neemt politieke onrust vaak toe.

14.6 De Economische Gevolgen van Polarisation

Politieke polarisation heeft economische effecten die moeilijk meetbaar zijn maar wel degelijk bestaan.

Bedrijven houden rekening met:

- veranderende regelgeving;
- juridische onzekerheid;
- mogelijke beleidsomslagen;
- maatschappelijke spanningen.

Wanneer verkiezingen worden gezien als een fundamentele koerswijziging van de economie, nemen investeringsrisico's toe.

Langetermijnplanning wordt dan moeilijker.

14.7 Industriepolitiek Keert Terug

Gedurende tientallen jaren stond marktwerking centraal in veel economische strategieën.

Vanaf ongeveer 2015 keerde industriepolitiek terug.

Overheden gingen actief sturen op:

- strategische industrieën;
- halfgeleiders;
- defensieproductie;
- energievoorziening;
- technologische ontwikkeling.

Deze ontwikkeling was zichtbaar in zowel de Verenigde Staten als Europa en China.

Het verschil lag vooral in de mate van politieke continuïteit.

14.8 Handelsoorlogen en Onzekerheid

De handelsspanningen tussen de Verenigde Staten en China hadden directe economische gevolgen.

Bedrijven moesten rekening houden met:

- importheffingen;
- exportbeperkingen;
- veranderende productieketens;
- geopolitieke risico's.

Sommige ondernemingen verplaatsten productie.

Andere stelden investeringen uit.

Daardoor werd politieke besluitvorming steeds belangrijker voor bedrijfsstrategieën.

14.9 Buitenlandse Investeringen

De Verenigde Staten blijven een van de aantrekkelijkste investeringsbestemmingen ter wereld.

Toch kijken buitenlandse investeerders naar meer dan economische cijfers.

Belangrijk zijn ook:

- politieke stabiliteit;
- juridische zekerheid;
- institutionele betrouwbaarheid;
- internationale reputatie.

Wanneer politieke conflicten escaleren, kan dit invloed hebben op investeringsbeslissingen.

Niet noodzakelijk door directe schade, maar door toenemende onzekerheid.

14.10 De Kosten van Onvoorspelbaarheid

Bedrijven kunnen omgaan met:

- hoge belastingen;
- strenge regelgeving;
- complexe procedures.

Wat bedrijven het moeilijkst vinden, is onvoorspelbaarheid.

Wanneer regels voortdurend veranderen, ontstaan extra kosten.

Voorbeelden:

- uitgestelde investeringen;
- hogere financieringskosten;
- risicopremies;
- strategische heroriëntatie.

Politieke stabiliteit functioneert daarom als een economische concurrentiefactor.

14.11 De Internationale Reputatie van de Verenigde Staten

Gedurende decennia werd de Verenigde Staten gezien als het meest stabiele economische systeem ter wereld.

Tussen 2015 en 2029 ontstonden echter vragen over:

- politieke continuïteit;
- institutionele stabiliteit;
- internationale verplichtingen;
- beleidsvoorspelbaarheid.

Voor bondgenoten en investeerders werd steeds belangrijker niet alleen te kijken naar economische kracht, maar ook naar politieke betrouwbaarheid.

14.12 Het Europese Contrast

Europa kampt zelf met talrijke uitdagingen.

Toch ontstond binnen sommige investeerderskringen de perceptie dat bepaalde Europese programma's voorspelbaarder waren geworden op terreinen zoals:

- klimaatbeleid;

- energiebeleid;
- digitale regelgeving;
- industriële strategie.

Hierdoor ontstond een interessante verschuiving.

Niet alleen economische omvang werd belangrijk.

Ook bestuurlijke voorspelbaarheid kreeg meer gewicht.

Analyse: De Verborgene Kosten van Instabiliteit

Politieke instabiliteit veroorzaakt niet altijd onmiddellijk economische schade.

Vaak zijn de effecten subtieler.

Zij uiten zich in:

- lagere investeringsbereidheid;
- hogere financieringskosten;
- verminderde productiviteit;
- afnemend vertrouwen;
- tragere economische groei.

Deze kosten verschijnen niet altijd direct in statistieken.

Maar op lange termijn kunnen zij aanzienlijk zijn.

Winnaars en Verliezers

Mogelijke winnaars

Binnenlandse beschermde sectoren

- defensie-industrie;
- strategische productie;
- bepaalde energiebedrijven.

Financiële markten op korte termijn

Volatiliteit kan kansen creëren voor speculatieve beleggers.

Mogelijke verliezers

Consumenten

- hogere prijzen;
- inflatie;
- minder koopkracht.

Exportgerichte bedrijven

- handelsspanningen;
- geopolitieke risico's.

Buitenlandse investeringen

- toenemende onzekerheid;
- hogere risicoperceptie.

Innovatieve sectoren

- uitstel van langetermijnprojecten.
-

Historische Vergelijking

Geschiedenis laat zien dat economische grootmachten niet alleen worden beoordeeld op hun omvang.

Zij worden ook beoordeeld op hun bestuurlijke stabiliteit.

Van het Romeinse Rijk tot het Britse Rijk en moderne economieën geldt een terugkerende les:

Vertrouwen is een economisch productiemiddel.

Wanneer vertrouwen afneemt, wordt economische groei moeilijker.

Conclusie

De periode 2015–2029 toont aan dat politieke stabiliteit een belangrijke economische factor is.

De Verenigde Staten bleven:

- innovatief;
- ondernemend;
- financieel invloedrijk;
- economisch krachtig.

Tegelijkertijd maakte de toenemende politieke verdeeldheid zichtbaar dat economische kracht niet vanzelfsprekend is.

Zelfs de sterkste economie ter wereld is afhankelijk van vertrouwen in haar instellingen.

Kernvraag

Kan een economie haar mondiale leiderschap behouden wanneer politieke instabiliteit structureel wordt?

De geschiedenis suggereert dat economische macht uiteindelijk niet alleen wordt bepaald door kapitaal, technologie of grondstoffen.

Zij wordt ook bepaald door vertrouwen.

En vertrouwen is vaak moeilijker op te bouwen dan economische groei zelf.

De economische prijs van politieke instabiliteit wordt daarom zelden in één begrotingsjaar zichtbaar.

Maar op lange termijn kan zij bepalend zijn voor de positie van een land in de wereldorde.